PÄIVÄKODIN JA RYHMÄPERHEPÄIVÄKODIN SUUNNITTELUOHJE

SISÄLLYS

1. YLEISTÄ ... 2
2. YMPÄRISTÖÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET ... 2
3. TILOJA KOSKEVAT VAATIMUKSET JA SUOSITUKSET ... 3
3.1 Tilan tarve ... 3
3.2 Eteis-, wc-, pesu-, siivous- ja vaatehuoltotilat ... 3
3.3 Sosiaalitilat ... 4
3.4 Keittiö ja ruokailutila ... 4
4. SISÄTILAN OLOSUHTEET ... 4
4.1 Olosuhdeselvitykset ... 4
4.2 Ilmanvaihto ja veto ... 5
4.3 Lämpötila ... 5
4.4 Melu ... 6
4.5 Valaistus ... 6
4.6 Hygienia ... 6
4.7 Radon ... 6
5. TALOUSVESI ... 7
6. ULKOLEIKKIALUE ... 7
7. TUPAKOINTI ... 8
8. JÄTEHUOLTO ... 8
9. RAKENNUKSEN ESTEETTÖMYYS ... 8
10. ILMOITUSVELVOLLISUUS ... 9
LAINSÄÄDÄNTÖÄ JA MUITA OHJEITA ... 9

Hannikaisenkatu 17, 40100 Jyväskylä
Puhelin: Vaihde: 014 266 0000
etunimi.sukunimi@jyvaskyla.fi • www.jyvaskyla.fi

1. YLEISTÄ

Hyvä päiväkoti on terveellinen, turvallinen, toimiva, viihtyisä, esteetön, monikäyttöinen ja muunneltava.

Tähän ohjeeseen on kerätty asioita varhaiskasvatuksen tilojen suunnittelua varten, jotta terveydensuojelulain mukaiset vaatimukset täyttyisivät. Ohjetta laatiessa on hyödynnetty myös muita kuin terveydensuojelulain soveltamisalaan kuuluvia asetuksia, ohjeita ja oppaita.

Ohje on apuna uudisrakennusta tai vanhan päiväkodin peruskorjausta suunniteltaessa, mutta myös suunniteltaessa päiväkodin tai ryhmäperhepäiväkodin sijoittamista jo olemassa olevaan rakennukseen. Ohjetta voidaan käyttää esimerkiksi suunnittelun, rakennuttamisen ja toiminnan järjestämisen tukena.

Alkuperäisen ohjeen (10.8.2018) laadintaan on osallistunut ympäristöterveyden lisäksi Jyväskylän kaupungin muita yksiköitä, joiden ohjeistuksella on vaikutuksia myös terveydensuojelun toteutumiseen. Jyväskylän seudun ympäristöterveys on päivittänyt ohjetta 25.1.2022.

Varhaiskasvatuksen tiloja (ei koske perhepäivähoitoa) suunniteltaessa on hyvä olla hyvissä ajoin yhteydessä ympäristöterveystarkastajaan. Ympäristöterveystarkastaja voi antaa lausunnon tilojen suunnitelmista tai olemassa olevien tilojen muutostarpeista. Lausuntoa varten voidaan tarvittaessa tehdä tiloihin tarkastus. Lausunnon antamisessa kiinnitetään huomiota mm. tilojen soveltuvuuteen ja olosuhteisiin.

2. YMPÄRISTÖÄ KOSKEVAT VAATIMUKSET

Päiväkoti tulee sijoittaa ensisijaisesti kaavamääräysten mukaisesti kaavan osoittamalle rakennuspaikalle. Mahdollisen poikkeamispäätöksen edellytykset on syytä varmistaa ennakkoon rakennusvalvonnasta.

Päiväkotia ei tule sijoittaa alueelle, jossa esiintyy voimakasta melua tai terveydelle haitallisia epäpuhtauksia. Päiväkodin sijaintia suunniteltaessa tulee selvittää, onko alueen mahdollinen aiempi toiminta (esimerkiksi teollisuusalueet jne.) aiheuttanut maaperän likaantumista siinä määrin, että se tulee puhdistaa.

Liikenteestä, teollisuuslaitoksista tms. aiheutuvat korkeat ilman epäpuhtauspitoisuudet päiväkodin tontilla saattavat edellyttää erityisiä ilmanvaihtojärjestelyjä tai tuloilman tavanomaista parempaa suodatusta. Tuloilman ottoaukot tulee aina sijoittaa mahdollisimman puhtaaseen paikkaan etäälle liikenneväylistä ja jätteiden keräilypisteistä.

Liikenteen ja muiden lähiympäristön melulähteiden aiheuttaman samanarvoisen äänitason (LAeq) ei tulisi ylittää ulkona 55 dB(A):ä klo 7–22. Korkeat melutasot voivat edellyttää melusuojauksien rakentamista tai tavanomaista parempaa ikkunoiden ja ulkoseinärakenteiden ääneneristävyyttä.

3. TILOJA KOSKEVAT VAATIMUKSET JA SUOSITUKSET

3.1 Tilan tarve

Lasten toimintatiloiksi varataan hyötyalaa vähintään 7 m^2/tilapaikka. Toimintatiloihin lasketaan toiminta-alueet ja lasten käytössä olevat yhteistilat. Tilapaikkamäärällä tarkoitetaan päiväkodissa samanaikaisesti olevien lasten enimmäismäärää.

Päiväkodin laskennallinen huoneistoala riippuu suunnitteluratkaisusta, mutta käytännössä tilaa tarvitaan 9–13 htm^2/tilapaikka. Huoneistoala (htm^2) on yhtä huoneistoa ympäröivien seinien sisäpintojen mukaan laskettu pinta-ala.

3.2 Eteis-, wc-, pesu-, siivous- ja vaatehuoltotilat

Tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi jokaisella ryhmällä tulisi olla omat wc -tilat.

Wc- ja pesuallaspaikkoja tarvitaan yksi aina alkavaa kymmentä lasta kohden. Lisäksi isommilla lapsilla tulee olla käytössä suihku ja pienimmillä pesu- ja vaipanvaihtopaikka.

Suunnittelussa tulee huomioida, että myös muissa tiloissa on toimintaan nähden riittävästi käsienpesupaikkoja. Käsienpesupaikan yhteydessä tulee olla tarkoituksenmukainen varustelutaso (esim. nestesaippua-annostelija, kertakäyttöpyyheteline).

Vaipanvaihtopaikkaan tulee varata riittävästi asianmukaista säilytystilaa puhtaille vaipoille, kertakäyttökäsineille ym. tarvikkeille sekä kannellinen roska-astia käytetyille vaipoille.

Kuravaatteiden ja muiden ulkovaatteiden puhdistamista ja kuivatusta varten tulee järjestää tarkoituksenmukaiset tilat ja tarvittavat kalusteet sekä välineet sisäänkäynnin yhteyteen.

Siivoukseen käytettäville välineille ja aineille tulee olla riittävän kokoinen lukittava tila, joka on varustettu asianmukaisesti (tarvittaessa vesipisteellä, kaatoaltaalla, lattiakaivolla, kuivauspatterilla, koneellisella poistoilmanvaihdolla, hyllytilalla ja riittävällä määrällä seinäpidikkeitä varrellisille siivousvälineille).

Vaatehuoltoa varten on oltava asianmukaisesti varustettu tila, jossa on mahdollisuus pyykinpesuun ja kuivaamiseen. Myös lelujen pesumahdollisuus tulee huomioida tiloja suunniteltaessa.

3.3 Sosiaalitilat

Varhaiskasvatustilojen yhteydessä tai lähettyvillä tulee olla henkilökunnan sosiaalitilat. Työturvallisuuslaissa ja – asetuksissa on määritelty vaatimukset henkilökunnan sosiaalitiloille. Työpaikkojen sosiaalitilojen vaatimustenmukaisuutta valvoo Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelu.

3.4 Keittiö ja ruokailutila

Elintarvikehuoneiston suunnitteluohje löytyy Jyväskylän seudun ympäristöterveyden elintarvikevalvonnan sivuilta:
https://www.jyvaskyla.fi/sites/default/files/atoms/files/ethuoneiston_suunnitteluohje_2021.pdf

Pienissä yksiköissä, joissa lasten tilapaikkamäärä on enintään 12 (ryhmäperhepäiväkoti) voi keittiö olla varustelultaan kodinomainen.

4. SISÄTILAN OLOSUHTEET

Sisäilmassa ei saa esiintyä terveyshaittaa aiheuttavina pitoisuuksina mikrobeja, pölyä, kaasumaisia yhdisteitä tai muita epäpuhtauksia. Rakennuksessa ei saa olla kosteus- tai mikrobivaurioita.

Pintamateriaalien sekä kiinto- ja irtokalusteiden valinnalla voidaan vaikuttaa sisäilman laatuun valitsemalla vähäpäästöisiä ja pölyä keräämättömiä materiaaleja.

4.1 Olosuhdeselvitykset

Suunniteltaessa päivähoitotiloja vanhaan rakennukseen tulee tarvittaessa tehdä riittävä kuntoarvio ja tarvittavat jatkotutkimukset olosuhteiden selvittämistä varten.

Päiväkodin tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tekevällä ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tarvittava pätevyys terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi. Mittaukset, tutkimukset ja selvitykset on tehtävä sekä näytteet otettava luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Jos viranomaisvalvontaa varten tarvitaan ulkopuolista asiantuntijaa sellaisen mittauksen, tutkimuksen tai selvityksen tekemiseen taikka näytteen ottamiseen, johon tarkoitettu pätevyys ei sovellu tai ole tarkoituksenmukainen, on tehtävässä käytettävä muutoin pätevää henkilöä.

4.2 Ilmanvaihto ja veto

Ilmanvaihdon toiminta ja sen tehostamistarve tulee selvittää jo suunnitteluvaiheessa. Ulkoilmavirran tulee olla päiväkodissa käytön aikana vähintään 6 dm^3/s henkilöä kohden.

Ulkoilmavirta saa kuitenkin olla 4 dm^3/s henkilöä kohden, jos varmistutaan siitä, etteivät sisäilman epäpuhtauspitoisuudet tai lämpötila nouse niin suuriksi, että ne aiheuttavat terveyshaittaa taikka kosteus nouse niin suureksi, että se voisi aiheuttaa rakenteissa, laitteissa taikka niiden pinnoilla mikrobikasvun riskiä.

Ilmanvaihdon ulkoilmavirran tulee olla rakennuksen käytön mukaisesti riittävä ja sen laadun tulee olla riittävän puhdasta. Ilmanvaihto tulee järjestää siten, että sisäilma vaihtuu koko oleskeluvyöhykkeellä.

Rakennuksen käyttöajan ulkopuolella ilmanvaihdon tulee olla sellainen, ettei rakennus- ja sisustusmateriaaleista tai muista lähteistä vapautuvien ja kulkeutuvien epäpuhtauksien kertyminen sisäilmaan aiheuta käyttöaikana tiloissa oleskeleville terveyshaittaa. Tämä voidaan toteuttaa siten, että käyttöajan ulkopuolella ilmanvaihto on jatkuvasti päällä vähintään pienellä osateholla, ilmanvaihtoa käytetään jaksottaisesti tai ilmanvaihto käynnistetään niin aikaisessa vaiheessa ennen tilojen käyttöaikaa, että ilmanlaatu täyttää käytön aikana sille asetetut vaatimukset.

Ilmanvaihto ei saa aiheuttaa vetoisuutta. Vetohaittojen välttämiseksi ulkoilmaa ei saa tuoda suoraan alueelle, jossa oleskellaan eniten.

4.3 Lämpötila

Päiväkodin huoneilman lämpötiloille on asetettu toimenpiderajat, jotka ovat lämmityskaudella +20 °C - + 26 °C ja lämmityskauden ulkopuolella +20 °C - + 32°C. Seinäpinnan alimmalle keskiarvolämpötilalle on annettu toimenpideraja + 16°C (lämpötilaindeksi TI 81), lattiapinnan alimmalle keskiarvolämpötilalle + 19°C (TI 92) ja alimmalle pistemäiselle pintalämpötilalle + 11°C (TI 61).

4.4 Melu

Melun kokemukseen päiväkodeissa vaikuttavat tilaratkaisut ja käytetyt materiaalit (akustiikka), sekä tilojen käyttäjien määrä. Akustiikkaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota jo suunnitteluvaiheessa. Akustiikkasuunnittelijan käyttö on suositeltavaa.

Melun päivä- ja yöajan keskiäänitasoille on annettu toimenpiderajat, joita sovelletaan asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa. Lasten päivähoitopaikoissa toimenpiderajat ovat seuraavat: 35 dB (LAeq) klo 7–22 ja 30dB (LAeq) klo 22–7. Päiväkotien osalta yöaikaista keskiäänitasoa sovelletaan vain niihin tiloihin, joissa nukutaan yöaikaan.

4.5 Valaistus

Päiväkodin ja sen ympäristön on oltava käytön ja huollon turvallisuuden mahdollistavalla tavalla valaistu. Valaistus ei saa aiheuttaa turvallisuutta vaarantavaa häikäisyä.

Valaistuksen tarve vaihtelee eri tiloissa ja tilanteissa. Alueille, joissa luetaan, työskennellään ja askarrellaan tai tehdään muita tarkkuutta vaativia tehtäviä, tulee keskittää riittävästi valoa.

Valaistuksen ryhmittely ja ohjaus on suunniteltava siten, että valaistusta voidaan ohjata toimintojen mukaisesti.

Opetushallituksen ja EU:n valaistusstandardin (EN 12464-1) suositusten mukaan päiväkodin sopiva valaistusvoimakkuus on vähintään 300 lx (leikkihuone, lastenhuone, askarteluhuone, ruokailutila, liikuntasali).

4.6 Hygienia

Päiväkotien hyvällä suunnittelulla ja toiminnan järjestämisellä voidaan ennaltaehkäistä infektioiden leviämistä.

Rakenteiden ja käytettyjen materiaalien tulee olla helposti puhtaana pidettäviä. Käytettävien tekstiilien tulee olla vesipestäviä.

4.7 Radon

Radonin torjunta uudisrakentamisessa on helpompaa ja halvempaa kuin talon korjaaminen jälkikäteen pitoisuuden alentamiseksi. Radonturvallinen rakentaminen on perusteltua koko maassa. Tavoitteena on päästä mahdollisimman alhaiseen radonpitoisuuteen.

Kunnat ja postinumeroalueet, joissa on päiväkotien radonmittausvelvollisuus, löytyy STUK:n sivuilta:
https://www.stuk.fi/stuk-valvoo/luonnonsateilylle-altistava-toiminta/radon-tyopaikoilla/alueet-joissa-tyopaikkojen-radonmittaus-on-pakollinen

Lisätietoa päiväkodin radonmittauksesta STUK:n sivuilta:
https://www.stuk.fi/stuk-valvoo/luonnonsateilylle-altistava-toiminta/radon-muissa-oleskelutiloissa

Radonmittaus ei yleensä ole tarpeen rakennuksen toisessa tai ylemmissä kerroksissa sijaitsevissa muissa oleskelutiloissa. Jos rakennuksen lattia ja seinät eivät ole kosketuksissa maankamaraan ja väliin jäävän tilan hyvä tuulettuvuus on ilmeistä, radonmittauksia ei vaadita.

Päiväkodin ilman radonpitoisuus määritetään ensisijaisesti käyttämällä radonmittauspurkkia (integroiva mittaus), jota pidetään työtiloissa vähintään kaksi kuukautta, mielellään kolme kuukautta, syyskuun alun ja toukokuun lopun välisenä aikana.

Päiväkodin sisäilman radonpitoisuuden viitearvo on 300 becquereliä kuutiometrissä.

5. TALOUSVESI

Päiväkoti pääsääntöisesti liitetään yleiseen vesijohto- ja viemäriverkostoon.

Mikäli talousvetenä käytetään oman kaivon vettä, sen laatu tulee säännöllisesti tutkituttaa. Talousveden tulee täyttää sille asetetut laatuvaatimukset.

Lämminvesilaitteistosta saatavan lämpimän vesijohtoveden lämpötilan tulee olla vähintään + 50 °C ja vesikalusteesta saatava vesi saa olla korkeintaan + 65 °C.

Kylmävesilaitteistossa olevan veden lämpötila saa olla enintään + 20 °C.

6. ULKOLEIKKIALUE

Päivähoitotilan ulkoilualueen tulee olla riittävän valoisa, mutta siellä tulee myös olla varjopaikkoja auringonsuojiksi. Lasten käytössä olevan piha-alueen mitoitussuosituksena käytetään 20 m^2/ lapsi. Tiiviisti rakennetuissa ympäristöissä voidaan tilamitoituksessa tinkiä, jolloin tulee pystyä osoittamaan läheiseltä puistoalueelta päiväkodin käyttöön soveltuva alue, jonne on turvallinen kulkuyhteys.

Päiväkodin ulkoleikkialueen tulee pääsääntöisesti olla aidattu. Aidan tulee olla riittävän korkea, suosituksen mukaan 120 cm. Aidan tulee myös olla riittävän tiivis ja rakenteeltaan sellainen, ettei se houkuttele kiipeämään. Aidan sisäpuolella ei esimerkiksi saa olla askelmiksi soveltuvia tukiosia. Aidan alareunan tulee olla korkeintaan 10 cm:n korkeudella. Portin avausmekanismin tulee olla sellainen, että lapsi ei saa porttia auki.

Saattoliikenteen sujuvuuden varmistaminen tulee ottaa huomioon jo suunnittelussa esimerkiksi ajoliittymien ja paikoitusalueiden osalta. Myös muun liikenteen (huoltoliikenne) järjestäminen turvallisesti tulee huomioida.

Ulkoleikkialueita ei tule sijoittaa vilkkaiden teiden läheisyyteen (melu ja päästöt). Pihalla ei saa olla myrkyllisiä tai piikkisiä kasveja. Piha-alueen pintamateriaalin tulee olla mahdollisimman vähän pölyävää ainesta. Leikkikenttävälineiden on oltava turvallisia ja vaarattomasta materiaalista valmistettuja (standardit, Tukesin sivut).

7. TUPAKOINTI

Tupakointi on kielletty päiväkotien sisätiloissa ja ulkoilualueella, myös toiminta-ajan ulkopuolella. Edellämainittu asia on huomioitava erityisesti, mikäli päiväkotirakennuksen yhteydessä on muuta toimintaa, esimerkiksi asukastupa, kokoontumishuoneisto jne. Tupakointikieltomerkinnät tulee olla selvästi esillä piha-alueelle tultaessa ja ainakin pääsisäänkäyntien yhteydessä.

8. JÄTEHUOLTO

Huoneistossa on oltava riittävästi jätteiden keräämiseen ja lajitteluun tarkoitettuja astioita. Sisätilojen jäteastiat tulee tyhjentää säännöllisesti.

Kiinteistön jätteiden lajittelussa, keräämisessä ja jäteastioiden sijoittelussa sekä tyhjennysväleissä tulee noudattaa kunnan jätehuoltomääräyksiä. Lisätietoja antavat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset.

9. RAKENNUKSEN ESTEETTÖMYYS

Päiväkotia suunniteltaessa on huomioitava rakennuksen esteettömyys (mm. sisäänkäynti, ovet, wc-tila ja muu hygieniatila), josta lisätietoa antavat oman kunnan rakennusvalvontaviranomaiset.

10.ILMOITUSVELVOLLISUUS

Päiväkodin toiminnanharjoittajan on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaisesta muuttamisesta kirjallinen ilmoitus Jyväskylän seudun ympäristöterveyteen päiväkodin käyttöönotosta (**terveydensuojelulain mukainen ilmoitus**).

Päiväkodin keittiön toimijan on tehtävä ilmoitus Jyväskylän seudun ympäristöterveyteen viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (**elintarvikelain mukainen ilmoitus**).

Terveydensuojelulain ja elintarvikelain mukainen ilmoitus löytyy osoitteesta: https://ilppa.fi/alkusivu

LAINSÄÄDÄNTÖÄ JA MUITA OHJEITA

Terveydensuojelulaki (764/1994)

Terveydensuojeluasetus (1280/1994)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)

Elintarvikelaki (297/2021)

Varhaiskasvatuslaki (540/2018)

Infektioriskin vähentäminen päivähoidossa. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:28

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä (1044/2018)

Asumisterveysasetuksen soveltamisohjeet 8/2016

Ohje koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen (Valvira ohje 12/2018)

Ympäristöministeriön asetusuuden rakennuksen sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta (1009/2017)

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1007/2017)

Sisätyöpaikkojen valaistusstandardi (SFS-EN 12464-1:2021)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Stakes: Päivähoidon turvallisuussuunnittelu, 2008

Säteilyturvakeskuksen (STUK) ohjeistus (www.stuk.fi/aiheet/radon)

Tupakkalaki (549/2016)

RT-ohjeet ja ohjekortit:

Huoneakustiikka, RT 07-10881, 2006

Sisäilmastoluokitus 2018 sisäympäristön tavoitearvot, suunnitteluohjeet ja tuotevaatimukset, RT 07-11299

Päiväkotien suunnittelu, RT 103083, 2019

Päiväkodin ja perusopetuksen tilat, ulkotilojen suunnittelu, RT 103084, 2019

Päiväkodin ja perusopetuksen tilat turvallisuuden suunnittelu, RT 103085, 2019

Hygienia sisätiloissa, yleiset perusteet, RT 103191, 2020

Hygienia sisätiloissa, tilasuunnittelu, RT 103192, 2020

Hygienia sisätiloissa, Siivous ja huolto, RT 103193, 2020